

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/366865087>

Küreselleşen Kent Diplomasisinin Analizi

Article · January 2023

CITATIONS

0

READS

43

1 author:

[Birgul demirtas](#)

Turkish-German University

30 PUBLICATIONS 120 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

ŞEHİR & TOPLUM

SAYI 24 | OCAK - NİSAN 2023 | ISSN: 2564-7067

“yerel diplomasi”

ŞEHİR & TOPLUM

Sayı: 24, OCAK - NİSAN 2023
ISSN: 2564-7067

İMTİYAZ SAHİBİ

Tahir Büyükkakin (Marmara Belediyeler Birliği adına)

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

M. Cemil Arslan

EDİTÖR

Ezgi Küçük Çalışkan

DOSYA EDİTÖRÜ

Burcuhan Şener

YARDIMCI EDİTÖR

Samet Keskin

YAYIN KURULU

Alim Arlı
Burcuhan Şener
Ülkü Arıkboğa

DANIŞMA KURULU

Aslı Ceylan Öner
Eda Ünlü Yücesoy
Hasan Taşçı
İlhan Tekeli
Korkut Tuna
Mehmet Ocakcı
Ruşen Keleş
Selçuk Mülayim
Suphi Saatçi
Tarkan Oktay
Yunus Uğur

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Emrehan Furkan Düzgiden

YAPIM

Sonntag Agency

KAPAK İLLÜSTRASYON

Ezgi Küçük Çalışkan

YAYIN ARALIĞI

Şehir & Toplum dergisi, Marmara Belediyeler Birliği Şehir Politikaları Merkezi tarafından yılda üç defa yayımlanmaktadır.

KÜLTÜR YAYINLARI

İLETİŞİM

Tel: +90 212 402 19 00
Faks: +90 212 402 19 55
Adres: Marmara Belediyeler Birliği
Ragıp Gümüşpala Cad. No:10 Eminönü 34134
Fatih / İstanbul

BASKI

Matsis Matbaa
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51
Sefaköy - Küçükçekmece / İstanbul
Tel: 0212 624 21 11 - Sertifika No: 40421

İÇİNDEKİLER

YEREL DİPLOMASI VE TÜRKİYE'DEKİ YANSIMASI

Mesut Özcan 11

KÜRESELLEŞEN KENT DİPLOMASİSİNİN ANALİZİ

Birgül Demirtaş 19

YENİ NESİL YEREL DİPLOMASİ ARACI OLARAK BİR KLASİK UYGULAMA:
ŞEHİR EŞLEŞTİRME

Bülent Özcan 33

AVRUPA KONSEYİ VE TÜRK YEREL YÖNETİMLERİ

Yusuf Erbay 45

BELEDİYELERDE İYİ YÖNETİŞİM VE AVRUPA YEREL YÖNETİŞİM
MÜKEMMELLİK MARKASI

İnan İzci, Merve Ağca 65

"YEREL GÜNDEM 21" DEN "YENİ KENTSEL GÜNDEM" E

Sadun Emrealp 73

ŞÜRDÜRÜLEBİLİR BİR GELECEK İÇİN YEREL DİPLOMASİ

Yasemin Okay 89

DÖNÜŞEN DİPLOMASİDE KENTLERİN KOLEKTİF SESİ: ULUSLARARASI KENT AĞLARI

Özge Sivrikaya 99

KİTAP İNCELEMESİ: DÜNYAYI BELEDİYE BAŞKANLARI YÖNETSEYDİ

M. Cemil Arslan 109

BARCELONA METROPOLİTAN ALANI GİBİ METROPOL YÖNETİMLERİN
ULUSLARARASILAŞMASI

Xavier Tiana 113

YEREL DİPLOMASİNİN ARAÇLARI: ULUSLARARASI ETKİNLİKLER VE ÖDÜLLER

Merve Ağca 121

YARATICI BÜROKRASİ

Charles Landry 135

ŞEHREMANETİ (BELEDİYE) KİME EMANET?

Ayşe Kaşıkırık 145

“

...Kentler hem yerel hem de küresel sorunların çözümüne katkı sağlamaya çalışırken birbirleriyle iş birliği yapmakta, uluslararası kuruluşlar kurmakta ve uluslararası projeler gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda, kentlerin yükselişe geçmesi, aynı zamanda kent diplomasisinin de hız kazanmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla, artık uluslararası ilişkiler disiplini 1990'lardan bu yana küresel sistem üzerinde etkileri artan aktörleri sayarken sivil toplum kuruluşlarının, çokuluslu şirketlerin ve uluslararası kuruluşların yanı sıra kentleri de dahil etmek durumunda kalmaktadır...

KÜRESELLEŞEN KENT DİPLOMASİSİNİN ANALİZİ¹

Birgöl Demirtaş*

Antik Yunan'dan Anadolu Beyliklerine, İtalyan kent devletlerinden Alman prensliklerine kadar şehirler ve bölgeler insanlık tarihi boyunca hem medeniyetlerin gelişiminde hem de küresel siyasetin belirlenmesinde önemli roller oynadı. Örneğin, Peloponez Savaşı üzerine Thucydides'in analizi olmadan teorik perspektiflerin başlangıcını kavrayamayız. 1648'de Vestfalya Antlaşması'nın imzalanmasına kadar olan süreçte uluslararası ilişkilerin ana aktörlerinden biri kentler oldu. Dolayısıyla, uluslararası ilişkiler disiplininin de ilk aktörü kentlerdi. Nitekim 1990'lardan bu yana kentler yeni bir aktör olarak ortaya

çıkmadı, aslında bir anlamda yeniden doğuş sürecini yaşamaya başladı.

21. yüzyılın ilk çeyreğine yaklaşırken insanlık, bir yandan geleneksel bir yandan geleneksel olmayan güvenlik tehditleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Putin yönetiminin uluslararası hukukun en temel prensiplerini ihlal ederek Şubat 2022'den bu yana Ukrayna'da yürüttüğü savaş, geleneksel güvenlik tehditlerinin hala ne kadar yakınımızda olduğunu hepimize göstermektedir. Öte yandan, 2020'den bu yana yaşadığımız pandemi süreci, gözle görülmeyecek kadar küçük bir virüsün hayatlarımızı radikal bir şekilde değiştirmesine yol açtı. Bu arada, vahşi sanayileşme ve katledilen yeşil alanların doğal sonucu olarak ortaya çıkan iklim değişikliğinin etkilerini her geçen gün giderek daha fazla yaşıyoruz. Ayrıca, 2011'de başlayan Suriye iç savaşının yol açtığı mülteci hareketliliği, Türkiye başta olmak üzere pek çok ülkeyi hem siyasi hem ekonomik hem de dış politika açısından radikal bir şekilde etkiledi ve etkilemeye devam ediyor. Görünür gelecekte de tüm bu olguların etkileri sürecektir.

İster yanı başımızdaki savaşı bir an önce durdurup barışı tesis etmeyi veya mülteciler konusunda yaratıcı çözümler üretmeyi amaçlayalım, isterse pandemiyle etkili bir şekilde mücadele etmeye veya çevre sorunlarına kalıcı çözümler bulmaya çalışalım; kısaca hangi sorunu yaşarsak yaşayalım, tüm bu sorunların çözümü için kentlerin çabalarına, katkılarına ve yaratıcılıklarına her geçen gün daha fazla ihtiyaç duymaktayız ve ileride de duymaya devam edeceğiz.

Öte yandan, kentler hem yerel hem de küresel sorunların çözümüne katkı sağlamaya çalışırken birbirleriyle iş birliği yapmakta, uluslararası kuruluşlar kurmakta ve uluslararası

* Prof. Dr., Türk-Alman Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

¹ Bu çalışma, Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD) bursuyla 15 Haziran-10 Eylül 2021 tarihleri arasında Eberhard Karls Tübingen Üniversitesi'nde ve ayrıca Köln Üniversitesi'nin desteğiyle 17-30 Ekim 2022 tarihleri arasında Köln'de yaptığım araştırmalara dayanmaktadır.

projeler gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda, kentlerin yükselişe geçmesi, aynı zamanda kent diplomasisinin de hız kazanmasına yol açmaktadır.

Dolayısıyla, artık uluslararası ilişkiler disiplini de 1990'lardan bu yana küresel sistem üzerinde etkileri artan aktörleri sayarken sivil toplum kuruluşlarının, çokuluslu şirketlerin ve uluslararası kuruluşların yanı sıra kentleri de dahil etmek durumunda kalmaktadır. Kent diplomasisiyle ilgili çalışmalar her geçen gün hem sayısal olarak artmakta hem de farklı vaka çalışmalarıyla zenginleşmektedir. Bu çalışmada, kent diplomasisiyle ilgili kavramlar analiz edilecek ve yerel dış politikanın günümüzdeki değişimi ve evrimi mercek altına alınacaktır.

KENT DİPLOMASİSİ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Rosenau, 21. yüzyılda uluslararası ilişkilerin durumunu incelediği çalışmasında devletlerin baskın konumlarını kaybettiklerinin ve küresel yönetişimin giderek daha fazla parçalanmakta olduğunu altını çizmektedir.² Rosenau, özellikle iki eğilimin bu bağlamda kendini gösterdiğini ifade etmektedir: Birincisi, ulus-ötesi yönetişimdir (*transnational governance*). Örneğin, devletlerin sınırını aşan sivil toplum kuruluşları bu çerçevede ele alınabilir. İkinci eğilim ise ulus-altı yönetişimdir (*subnational governance*). Bu da kentlerin ve mikrobölgelerin uluslararası ilişkiler konusunda giderek daha aktif olmaya başlamalarını kapsamaktadır. Rosenau'ya göre, "kentlerin ve mikrobölgelerin yirmi birinci yüzyılın dünya politikasında önemli merkezi mekanizmalar olabileceği" açıktı.³ Böylece, uluslararası

ilişkiler disiplininin duayenleri de 1990'lara gelindiğinde küresel siyasetin yeniden dirilen aktörü olarak nitelendirebileceğimiz kentleri analiz etmeye başlamıştı.

Literatürde bugüne kadar yerel yönetimlerin küreselle ilişkilerini anlamak için farklı kavramlar kullanılmıştır. En çok kullanılan kavramlar paradiplomasi, ulus-altı dış politika, yerel dış politika, belediyelerin dış politikası, kent diplomasisi ve mikrobölgesellik kavramlarıdır.⁴

Paradiplomasi kavramı, "paralel diplomasi" kavramının kısaltması olarak kullanılmaktadır. Kavram, yerelin ulus-devletin dış ilişkilerine paralel bir seyir izlediği varsayımından hareket ederek yerelin, merkezin dış politikasını kendi araçlarını kullanarak takip ettiğini varsayar.⁵ Bir benzetme yapmak gerekirse, merkezin ve yerelin uluslararası ilişkileri paralel yolda ilerleyen iki araç gibidir. Ulaşılabilecek menzil her hâlükârda aynıdır.

Ulus-altı dış politika (*sub-national foreign policy*) ve yerel dış politika (*local foreign policy*) kavramları, merkezi yönetimin altında kalan tüm birimlerin küreselle ilişkilerini kapsamaktadır.⁶ Belediyelerin dış politikası (*municipal foreign policy*) ise, yerel yönetimlerin özellikle belediye düzeyinde küreseldeki aktörlerle ilişkilerini içermektedir.⁷

Diğer yandan, kent diplomasisi (*city diplomacy*) kavramı şehirlerin küresel siyasette kendilerini temsil etmek ve çıkarlarını gerçekleştirmek için uyguladıkları politikaya verilen isimdir.⁸ Aslında kentlerin diplomasisi, yukarıda da belirtildiği üzere, dünya tarihinde oldukça eskidir.

² James N. Rosenau, "Governance in the Twenty-First Century", *Global Governance*, Vol. 1, No 1, 1995, s. 13-43.

³ *Ibid.*, s. 27.

⁴ Bu konuda kapsamlı bir çalışma için bkz. Birgül Demirtaş, "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 13, No. 52, 2016, pp. 151-173.

⁵ İñaki Aguirre, "Making Sense of Paradiplomacy? An Intertextual Enquiry About a Concept in Search of a Definition", *Francisco Aldecoa and Michael Keating (der.)*, *Paradiplomacy in Action, The Foreign Relations of Subnational Governments*, Londra, Frank Cass, 1999, s. 185-209.

⁶ Samuel Lucas Mcmillan, "Subnational Foreign Policy Actors: How and Why Governors Participate in US Foreign Policy", *Foreign Policy Analysis*, Cilt 4, No 3, 2008, s. 232-237.

⁷ Murat Daoudov, *Yerel Dış Politikanın Temelleri*, İstanbul, Marmara Belediyeler Birliği, 2013, s. 27-28.

⁸ Rogier van der Pluijm with Jan Melissen, *City Diplomacy: The Expanding Role of Cities in International Politics*, Clingendael, Netherlands Institute of International Relations, 2007, s. 6.

Bu bölümde ele alınması gereken diğer bir kavram “dünya kenti” kavramıdır. Friedmann’ın geliştirdiği “dünya kenti hipotezi”, Immanuel Wallerstein’in dünya sistemleri teorisinden faydalanan ve bunu kentlere uyarlayan bir çalışmadır.⁹ Kapitalist sistemin ortaya çıkardığı ilişkiler sistemi, bazı kentleri kendisine merkez olarak seçmektedir. Hem çokuluslu şirketlerin yönetim merkezi, hem de üretim ve finansın merkezi olan bu kentler, demografik büyüklükleri ve ulaşımındaki merkezi rolleriyle de dikkati çekmektedir. Wallerstein’in çevre-merkez ayırımına benzer şekilde, Friedmann da kentleri küresel kapitalist sistemde oynadıkları rollere göre, birincil ve ikincil kentler olarak ayırır.¹⁰ Bu ayırma göre Londra, Frankfurt, New York, Tokyo ve Sao Paulo birincil kentlere (*primary cities*) örnek olarak verilirken Brüksel, Milano, Houston, Sydney, Buenos Aires ve Manila ikincil kentlere (*secondary cities*) örnek olabilir.¹¹

Paradiplomasi, ulus-altı dış politika, yerel dış politika, belediyelerin dış politikası gibi farklı kavramlarla adlandırılan kent diplomasisinin küresel sorunların çözümlerine yönelik olası katkıları bir sonraki bölümde ele alınacaktır.

KÜRESEL SORUNLAR VE KENTLER

Birleşmiş Milletler (BM) istatistiklerine göre şu anda küresel nüfusun %55’i şehirlerde yaşamaktadır. Bu rakamın 2050 yılına kadar artarak %68’e ulaşacağı öngörülmektedir.¹² Bu da içinde bulunduğumuz yüzyılın ortasında dünya nüfusunun üçte birinin kentlerde yaşayacağı anlamına gelmektedir. Buna ek olarak, şehirler artık küresel GSYH’nin %80’ine ev sahipliği yapmaktadır.¹³

Ayrıca kentler, hala küresel ekonominin can damarıdır. 1970’lerden bu yana dünya ekonomisinde meydana gelen küresel dönüşümler kentlerin önemini artırmaktadır. Sassen’e göre günümüzde küresel kentlerin üç önemli özelliği vardır: Birincisi, kentler küresel ekonominin komuta merkezleridir ve giderek bankacılık ve hizmet sektörünün faaliyetlerinin de merkezi haline gelmektedir. Küresel kentlerin ikinci özelliği, birincil endüstriler için pazar olma niteliklerini korumalarıdır. Son olarak ise, kentler hala önemli ölçüde endüstriyel ve teknolojik üretime ev sahipliği yapmaktadır.¹⁴

Bu istatistiki veriler bize kentlerin iklim değişikliği, mülteci sorunu, sağlık güvenliği ve gıda güvenliği gibi pek çok küresel sorunun ve güvenlik kavramının kaynağı olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde, kentler bu sorunların çözümü için de en önemli aktörler arasındadır. Küresel üretimin, teknolojik yeniliklerin ve entelektüel faaliyetlerin çoğu şehirlerin sınırları içerisinde gerçekleşmektedir. Ekonomik üretimin büyük bölümü şehirlerde gerçekleştiği için çevre kirliliğinin çok önemli bir kısmı da kentlerden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, dünyanın dört bir yanından gelen mülteciler çoğunlukla büyük şehirlere yerleşmektedir. Bu nedenle göç, en çok da kentsel alanlarda önemli sorunlara sebep olmaktadır.

COVID-19 salgını sırasında, yoğun nüfuslu kentsel alanların sağlık güvenliği için en büyük sorunu teşkil ettiğine tanık olduk. Pandemi döneminde kırsal bölgelerde yaşayan insanlar büyük bir avantaja sahipti çünkü fiziksel mesafeyi korumak onlar için çok daha kolay oldu. Oysa yoğun nüfuslara ev sahipliği yapan

⁹ John Friedmann, “The World City Hypothesis”, *Development and Change*, Vol. 17, 1986, s. 69-83; John Friedmann, “Where We Stand: A Decade of World City Research”, Paul L. Knox and Peter J. Taylor (der.), *World Cities in a World System*, Cambridge, Cambridge University Press, 1995, s. 20-47.

¹⁰ Friedmann, “The World City Hypothesis”, s. 72.

¹¹ *Ibid.*, s. 72.

¹² “68% of the world population projected to live in urban areas by 2050, says UN”, <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>

¹³ “Urban Development”, <https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/overview>

¹⁴ Saskia Sassen, *Cities in a World Economy*, Thousand Oaks, Pine Forge Press, 1994, p. 4-7.

kentler, insanlar arasında sosyal mesafeyi sağlamakta ciddi zorluklar yaşadı. Ayrıca, gıda güvenliği büyük şehirler için daha büyük bir sorundur çünkü kırsal bölgelerde insanların kendi kendilerine yetebilecek tarımsal ürünleri üretebilmeleri daha mümkündür. Dolayısıyla kentler küresel sorunların kaynağı olmaya devam ederken bu sorunlara çözüm üretmeleri de beklenmektedir. Camagni'nin de haklı olarak belirttiği gibi kentler hem sorun alanları hem de aynı zamanda "yeni fırsatlar adaları"dır.¹⁵ Tablo 1'deki çizelge Türkiye'deki belediyelerin yerel diplomasi konusunda ne kadar aktif hale geldiklerinin bir kanıtıdır. 2000 yılında sadece 3 belediyede dış ilişkilerle ilgili bir birim bulunurken bugün bu sayının 28'e çıkması ve Türkiye'deki yerel yönetimlerin üçte birinin kent diplomasisine önem vermeye başlaması önemli bir gelişmedir.

Karmaşık zorluklarla karşı karşıya kalan ulus devletler, küresel sorunları kendi başlarına çözme kabiliyetlerini çoktan yitirmiş durumdadır. İklim değişikliği, mülteci akını, pandemi, enerji güvensizliği ya da gıda krizi; sorun ne olursa olsun, ulus devletlerin kentler de dahil olmak üzere diğer aktörlerle iş birliği yapması gerekmektedir. Şehirleri hesaba katmadan, ulus devletlerin bu zorluklarla tek başlarına başa çıkmaları mümkün değildir. Bir sonraki bölüm, kent diplomasisinin amaçlarını mercek altına alacaktır.

KENT DİPLOMASİSİNİN NEDENLERİ

Küreselleşen dünyada şehirler neden birbirleriyle ilişkiler geliştirir? Neden küresel aktörlerle aralarında bağlar kurarlar? Neden diğer kentlerle iş birliği yapıp kendi uluslararası kuruluşlarını oluştururlar? Neden

devletlerin kurduğu küresel kuruluşlarda etkili olmaya çalışırlar? Dış ilişkilerin ve küresel katılımın yerel için faydaları nelerdir?

Dünyanın farklı bölgelerinde şehir diplomasisinin analizi üzerine geniş bir literatür bulunmaktadır. Pluijm ve Melissen şehir diplomasisinin başlıca altı unsuru olduğunu savunmaktadır: güvenlik, kalkınma, ekonomi, kültür, ağlar ve temsil. Bununla birlikte, küresel zorlukların, proto-diplomasinin ve iç siyasi dinamiklerin giderek yerel diplomasinin konuları haline geldiğini de ekleyebiliriz.

Pluijm ve Melissen'e göre, güvenlikle ilgili olarak, çatışmayı önleme, çatışan taraflarla diyalog ve çatışma sonrasında yeniden yapılanma şehirlerin önemli faaliyetleri arasındadır. ABD'nin 2003 yılında Irak'ta gerçekleştirdiği işgali önlemek amacıyla 70 kentten oluşan ABD merkezli Barış İçin Kentler girişimi buna iyi bir örnektir.¹⁶ Kentler şiddet içeren çatışmaları önlemek ya da durdurmak için girişimler başlatabilir ya da savaş sonrasında barışın inşası faaliyetlerine katkıda bulunmayı hedefleyebilir. Bir başka örnek de Alman şehirlerinin Nükleer Silahların Kaldırılması için Uluslararası Kampanya'ya (ICAN) katkılarıdır. Şu ana kadar 137 Alman şehri ve belediyesi nükleer silahların kaldırılması çağrısını imzalamış ve Alman federal hükümetinden de BM Nükleer Silahların Yasaklanması Antlaşması'nı imzalamasını talep etmiştir.¹⁷

Yerel diplomasinin ikinci boyutu kalkınmadır. BM Eski Genel Sekreteri Kofi Annan, kalkınmanın kentlerin sokaklarından başladığını belirterek yerel yönetimlerin küresel kalkınmadaki rolünü vurgulamıştır.¹⁸

¹⁵ JRoberto Camagni, Roberto Capello and Peter Nijkamp, "Managing Sustainable Urban Environments", in Ronan Paddison (ed.), Handbook of Urban Studies, London, Sage Publications, 2001, p. 129.

¹⁶ Rogier van der Pluijm with Jan Melissen, City Diplomacy: The Expanding Role of Cities in International Politics, Clingendael, Netherlands Institute of International Relations, 2007, p. 21.

¹⁷ "Deutsche Städte fordern das Verbot von Atomwaffen", Frei Raum, Vol 14, No 4, 2019, p. 1; "ICAN-Städteappell und Bundesländerbeschlüsse", <https://www.icanw.de/ican-projekte/ican-staedteappell/>

¹⁸ "Kofi Annan recognizes role of local governments in international development", <http://www.cities-localgovernments.org/uclg/index.asp?>, UCLG, 2005 quoted in van der Pluijm with Melissen, City Diplomacy, p. 23.

Şehirler, iş birliği yaptıkları diğer kentlere kalkınma yardımı sağlayabilir ya da doğal afet zamanlarında acil yardım gönderebilir.

Yerel dış ilişkilerin üçüncü bir yönü ekonomiyle ilgilidir. Mevcut neoliberal dünya düzeninde kent diplomasisi, uluslararası ortaklıklar yoluyla ekonomik fayda elde etmenin bir yolu olarak görülmektedir. Yerel yönetimler, yabancı şirketleri şehirlerine yatırım yapmaya ve daha fazla turist çekmeye ikna etmeye çalışabilir. Her iki durumda da temel amaç kar elde etmek ve kenti zenginleştirmektir. Ekonomik boyutun bir başka yolu da kentin bilgi birikimini ve hizmetlerini küresel ortaklara ihraç etmek olabilir.¹⁹

Dördüncü olarak, kültürel diplomasi yerel diplomasinin bir başka boyutudur. Spor, sanat, folklor faaliyetleri aracılığıyla yerel yönetimler ortaklarıyla kültürel alışverişte bulunabilir.

Beşinci bileşen olarak uluslararası ağ oluşturma ön plana çıkmaktadır. Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG), Eurocities ve Mercocities gibi uluslararası yerel yönetim kuruluşlarının kurulması yerel diplomasinin önemli bir parçası haline gelmektedir. Ağ oluşturma yoluyla kentler küresel/yerel sorunları çözmek için ortak amaç ve vizyonlarını beyan etmektedir.

Altıncı boyut olan temsil, kentlerin uluslararası düzeyde karar alma sürecinin bir parçası olmak istedikleri anlamına gelmektedir. Yerel yönetimler seslerini duyurabilmek için uluslararası kuruluşlarda yer almayı hedefler. AB'nin Bölgeler Komitesi, kentlerin uluslararası kuruluşlarda temsilinin nasıl gerçekleştirilebileceğine dair iyi bir örnektir.²⁰

Yedinci unsur olarak, BM'nin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'ndan salgın hastalıklar sırasında sağlık güvenliğine ve göç hareketlerine kadar küresel konular yerel diplomasi için bir başka alan oluşturmaktadır. İnsanlık iklim değişikliği, artan küresel eşitsizlikler, salgın hastalıklar ve mülteci krizleri gibi önemli zorluklarla karşı karşıyadır. Ulus-devletler tüm bu karmaşık zorluklarla başa çıkabilmek için yerel aktörlerin iş birliğine ihtiyaç duymaktadır. Bu arada şehirler de bu sorunlara çözüm geliştirmek için birbirleriyle iş birliği yapmaktadır.

Buna ek olarak, proto-diplomasi özellikle azınlık gruplarının yaşadığı şehirler için vurgulanmalıdır. Bu şehirlerden bazıları kendi kültürlerini tanıtmaya ve bazen de ulusal bir kimlik yaratılmasını teşvik etmeye çalışmaktadır. Barcelona şehri proto-diplomasi için iyi bir örnek olabilir.

Öte yandan, kentlerin halkları bir araya getirerek aşağıdan yukarıya doğru barışı inşa etmeye çalışmasından da bahsetmek gerekir. Alman kentlerinin geliştirdiği kardeş şehir ilişkilerinde bu unsur ön plandadır. Almanya'nın zor ve acı tarihi, günümüzde de barış ve halkların yaklaşması unsurunu dış politikasının temellerinden biri haline getirmesine yol açmıştır. Bu bağlamda, Almanya'nın farklı kentlerinde yerel yönetimlerin dış ilişkiler birimlerinde yapılan mülakatlarda odak noktası olarak halkların birbirini anlaması amacı vurgulanmaktadır. Bu amacı pekiştirebilmek için belediyelerin desteğiyle kardeş şehir derneklerinin (*Verein*) kurulması ve yaşatılması oldukça önemlidir. Bu sayede, kardeş şehir ilişkileri kentin resmi yetkilileri arasında bürokratik bir süreç olmanın dışına çıkmakta ve yerel halkı kardeşlik sürecine dahil etmektedir.²¹

¹⁹ van der Pluijm with Melissen, City Diplomacy, p. 25-27.

²⁰ van der Pluijm with Melissen, City Diplomacy, p. 27-31.

²¹ Köln Belediyesi Avrupa ve Dış İlişkiler Birimi Başkanı Dr. Birte Klemm ile yapılan online mülakat, 2 Kasım 2022; Köln Belediyesi Avrupa ve Dış İlişkiler Birimi çalışanı Ute Dreiocker ile yapılan mülakat, 24 Ekim 2022; Köln-İstanbul Kardeş Şehir İlişkilerini Geliştirme Derneği Başkanı Walter Kluth ile yapılan mülakat, 21 Ekim 2022; Köln-İstanbul Kardeş Şehir İlişkilerini Geliştirme Derneği Üyesi Hasan Ateş ile yapılan mülakat, 27 Ekim 2022; Tübingen Belediyesi Sanat, Kültür ve Uluslararası İlişkiler Birimi'nden Christopher Blum ve Stephan Klingebiel ile yapılan mülakat, 30 Haziran 2021; Rottenburg-Yalova Kardeş Şehir Derneği'nden Manuela Kaupp ve Gülay Temel ile yapılan mülakat, 9 Temmuz 2021; Stuttgart Belediyesi Dış İlişkiler Birimi Başkan Yardımcısı Dr. Frederic Stephan ile yapılan mülakat, 5 Ağustos 2021.

Şekil 1. İstanbul-Köln kardeş şehir anlaşmasının 25. yıldönümü için Köln-İstanbul Kardeş Şehir Derneği'nin hazırladığı afiş (solda) ve yıldönümü galasında Köln-İstanbul Kardeş Şehir Derneği üyeleri (sağda)
(Kaynak: <https://www.koeln-istanbul.de/category/projekte/>).

Son unsur ise şehir diplomasisi ile iç siyasi dinamikler arasındaki bağlantıyla ilgili olabilir. Dünya, Macaristan'dan Polonya'ya ve Hindistan'a kadar pek çok ülkenin demokrasiden otoriterliğe kaydığı bir demokratik gerilemeye tanıklık etmektedir. Bu demokratikleşme dalgasının bazı ülkelerdeki yerel diplomasiye yansımaları bulunmaktadır. Ulusal siyasetin otoriter eğilimler gösterdiği ve büyük şehirlerin muhalefet partileri tarafından yönetildiği yerlerde, bu durum muhalefete şehir diplomasisi yoluyla yeniden demokratikleşme için zemin hazırlama şansı vermektedir. Şehirlerin belediye başkanları, kendi ülkelerinde de benzer koşullarla karşı karşıya olan ortak şehirlerin belediye başkanlarıyla güçlerini birleştirebilir. Otoriter ülkelerdeki muhalefet liderliğindeki belediyeler arasındaki dayanışma, ulus-altı dış ilişkilerin bir başka boyutu olabilir. Bu bağlamda, dört Avrupa kentinin (Varşova, Budapeşte, Bratislava ve Prag) 2019'da kurdukları Özgür Kentler Ağı dikkate değer bir inisiyatiftir.²²

Dolayısıyla, yukarıdaki örneklerden yola çıkarak, şehir diplomasisinin güvenliği

sağlamaktan ekonomik çıkarları teşvik etmeye, yeniden demokratikleşmeyi vurgulamaktan farklı bir dış politika anlayışını yeniden inşa etmeye kadar birçok boyutu olduğunu özet olarak ifade edebiliriz. Dünya siyaseti değiştikçe ve pandemi, gıda krizi, enerji güvenliği sorunları veya demokratik gerileme gibi yeni sorunlar ortaya çıktıkça şehir diplomasisi, ortak yerel yönetimler arasında yeni iş birliği alanları yaratma yeteneğine sahip olduğunu kanıtlamıştır. Bir sonraki kısımda, yerel diplomasiinin artık sadece Batılı kentlere özgü bir olgu olmadığı, Rusya'dan Çin'e kadar dünyanın farklı ülkelerinde de giderek aktif hale geldiği ele alınacaktır.

DEĞİŞEN DÜNYA DÜZENİ, DEĞİŞEN YEREL DİPLOMASİ

Küresel düzen değiştikçe ve gelişmekte olan ülkeler dünya ekonomisinden ve siyasetinden daha fazla pay aldıkça, bunun şehir diplomasisi üzerinde de etkileri olduğunu belirtmek gerekir. Şehir diplomasisi, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra

²² <https://www.pactoffreecities.com/>

Batı dünyasının demokratik ülkelerinde, farklı şehirlerde yaşayan insanlar arasında dostane ilişkiler kurarak sürdürülebilir barışı sağlamak amacıyla yaygın bir olgu haline gelmiştir. Yerel diplomasi on yıllar boyunca ağırlıklı olarak Batılı bir uygulama olarak kalmıştır. Ancak son yıllarda Batılı olmayan ülkeler de yerel diplomasiyi önemini keşfetmiştir. Bazıları otoriter devletler olmak üzere Batılı olmayan devletler şehir diplomasisini farklı amaçlar için kullanmaya başlamıştır. Günümüzde İran'dan Çin'e, Brezilya'dan Rusya'ya şehirlerin dış ilişkileri üzerine yapılan çalışmaların sayısı giderek artmaktadır.

BATI DIŞI DÜNYADA KENT DİPLOMASİSİ

Kent diplomasisi üzerine küresel literatür uzun bir süre boyunca ağırlıklı olarak Batılı demokratik gelişmiş ülkelerin kentlerinin dış ilişkilerine odaklanmıştır. Ancak özellikle 2010'dan bu yana akademisyenler, ulus-altı aktörlerin küresel ilişkilerinin sadece Batı ülkeleriyle sınırlı olmadığını, aksine yerel diplomasiyi Latin Amerika'dan Asya'ya kadar tüm dünyada yaygınlaştığını fark etmiştir. Brezilya'dan Çin'e, İran'dan Rusya'ya kadar birçok ülkede şehirlerin küresel faaliyetlerinin giderek daha fazla artması dikkat çekmektedir. Bir başka deyişle, kent diplomasisi Batı sınırlarını aşarak küreselleşmektedir. Bu da küreselde yaşanan çok kutuplu sisteme geçiş sürecinin yerele yansması olarak düşünülebilir. Ayrıca, ülkelerdeki siyasi rejimin türüne ve demokratikleşme düzeyine bakılmaksızın, yerel diplomasiyi tüm dünyada yükselişte olduğu, ancak yükselişin arkasındaki

dinamiklerin ve gerekçelerin ülkeler arasında farklılık gösterdiği de belirtilmelidir.

Gücü kendi ellerinde toplamak isteyen Rus, Çin ve İranlı otokratik liderler için yerel diplomasi pratikleri geliştirmek ne işe yarar? Görünen o ki demokratik olmayan ülkeler Batı'nın bu uygulamasını kendi çıkarlarına göre yeniden tasarlamaya çalışmaktadır. Ekonomik çıkarlar bu ülkelerde de şehir diplomasisini ilerletmek için önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin Çin'de merkezi hükümet, bazı şehirleri ekonomik ilişkilerini geliştirmeleri için teşvik etmektedir. Çin Eski Devlet Başkanı Hu Jintao, Yunnan ve Xinjiang şehirlerini Çin'in uluslararası ilişkilerinde köprü başı olarak nitelendirmiştir. Çin ayrıca şehir diplomasisini ülkenin imajını iyileştirmek için de kullanmaya çalışmaktadır. Ancak Çin'deki şehir diplomasisi, tahmin edilebileceği üzere, merkezi hükümetin kontrolü altındadır ve bu bağlamda, ulusal kırmızı çizgileri korumaya çalışmaktadır. Örnek olarak, Pekin Belediyesi, Paris Belediyesi Dalai Lama'ya fahri vatandaşlık vermek istediğinde söz konusu belediyeyi eleştirmiştir.²³

Buna ek olarak, Çin gibi otoriter ülkelerde bile eyaletlerin resmi dış politika üzerinde etkili olduğu bazı durumlar da vardır. Yunnan eyaleti Çin hükümetinin boru hattı politikasını kısmen etkileme şansına sahip olmuştur. Yunnan yerel liderliği, Çin'i öngörülen boru hattının Myanmar'dan geçmesi konusunda ikna edici olmuştur. Bu durum, bazı istisnai koşullarda yerel liderliğin otoriter devletlerin resmi dış politikası üzerinde kısmen etkili olabileceğinin bir örneğidir.²⁴

²³ Tianyang Liu and Yao Song, "Chinese Paradiplomacy: A Theoretical Review", Sage Open, Vol. 10, No 1, 2020, p. 1-14; Dominik Mierzejewski, "Channeling Foreign Policy through Local Activities in China: City of Guangzhou Case Study", in Malgorzata Pietrasiak et al. (eds.), Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia, Lodz, Lodz University Press, 2018, p. 95; Justyna Szczudlik, "China's lukewarm soft power in Poland", in Ties Dams, Xiaoxue Martin and Vera Kranenburg (eds.), China's Soft Power in Europe. Falling on Hard Times, Report by the European Think-tank on China, April 2021, p. 71.

²⁴ Audrye Wong, "More than Peripheral: How Provinces Influence China's Foreign Policy", China Quarterly, 2018, p. 735-757.

Öte yandan, Mondı yönetimindeki Hindistan, hükümetin popüliizmine rağmen kentlerin küresel faaliyetlerinin teşvik edilmesine bir başka örnektir. Hindistan hükümetinin, kent diplomasisini teşvik ederken temel motivasyonunun ülkedeki yabancı yatırımcı sayısını artırmak olduğu görölmektedir.²⁵ Batı dışı dünyadaki yerel diplomasi faaliyetlerinin ele alınmasının ardından, bir sonraki bölüm uluslararası ilişkiler teorileri perspektifinden yerel diplomasiyi değerlendirecektir.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEORİLERİ VE ŞEHİR DİPLOMASİSİ

Şehir diplomasisi literatüründeki yenilikleri gözden geçirdikten sonra, belediye diplomasisine ilişkin kuramsal bir anlayış geliştirmek için uluslararası ilişkiler teorilerinden faydalanmak mümkündür. Şehir diplomasisini analiz edebilmek için realizmi uyarlayacak olursak ulus devletlerin hala küresel siyasetin ana aktörleri olduğunu ve şehir diplomasisini ulusal çıkarlarını ilerletmek için kullanabileceğini söyleyebiliriz.²⁶ Bu perspektife göre, şehirlerin veya bölgelerin özerk aktörlük rolleri yoktur, onlar sadece merkezi devletlerin araçlarıdır. Bu nedenle, şehir diplomasisinin hükümetin resmi dış politikasını taklit etmesi veya tamamlaması beklenir. Realist kurama göre, yerel diplomasi merkezi yönetimin tam kontrolü altındadır.

Söz konusu teoriye göre, otoriter devletlerin de belediye diplomasisine sahip olmaları rasyoneldir, çünkü bu diplomasi onların resmi dış politikalarını uygulamada

faydalanabilecekleri bir araçtır.²⁷ Realizm, Rusya ve Çin gibi otoriter devletlerde yerel diplomasiinin neden geliştiğini açıklama kapasitesine sahiptir.

Öte yandan liberalizm, kentlerin küresel ilişkileri konusunda oldukça farklı bir anlayışa sahiptir. Bu teori, devletlerin uluslararası ilişkilerdeki tek aktör olmadığını, başka önemli aktörlerin de olduğunu, şehirlerin veya bölgelerin de bunlardan biri olduğunu savunur. Bu teoriye göre şehirler kendi dış ilişkilerini geliştirerek küresel siyasette kendi bağımsız rollerini oynayabilir.²⁸ Kentler dış ilişkilerini geliştirirken kendi manevra alanlarına sahiptir. Buna ek olarak, liberal teori, ekonominin uluslararası ilişkilerde anahtar olduğunu savunur. Bu durum, yerel yönetimlerin küresel ilişkilerinin de yabancı yatırım çekmek, daha fazla turist çekmek ve finans merkezleri oluşturmak gibi ekonomik hedeflere ulaşmaya çalışabileceğini belirterek şehir diplomasisine uyarlanabilir.

Kentlerin uluslararası ilişkilerinin anlamını kavramak için bir başka teori de temel olarak kimlikler, normlar ve değerler olmadan küresel politikanın ana dinamiklerini anlayamayacağımızı savunan sosyal inşacılık olabilir. İnşacı perspektif, belediyelerin dış ilişkilerinin kavramsallaştırılmasına da aktarılabilir; bu bağlamda sadece devletlerin değil, şehirlerin de (bölgelerin yanı sıra) dış ilişkileri aracılığıyla kendilerine bir kimlik inşa etmeye veya geliştirmeye çalışabilecekleri söylenebilir.²⁹ Kentler; kardeş şehir ilişkileri, diğer şehirlerle ortaklıklar, uluslararası kuruluşlara

²⁵ Grzegorz Bywalec, "Paradiplomacy in India as Exemplified by the State of Gujarat", in Malgorzata Pietrasiak et al. (eds.), *Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia*, Lodz, Lodz University Press, 2018, p. 62.

²⁶ Tomasz Kaminski, "Paradiplomacy. Discourse Analysis and Research Conceptualization" in Malgorzata Pietrasiak et al. (eds.), *Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia*, Lodz, Lodz University Press, 2018, p. 19-20.

²⁷ Kaminski, "Paradiplomacy. Discourse Analysis and Research Conceptualization" in Malgorzata Pietrasiak et al. (eds.), *Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia*, Lodz, Lodz University Press, 2018, p. 20.

²⁸ Kaminski, "Paradiplomacy. Discourse Analysis and Research Conceptualization" in Malgorzata Pietrasiak et al. (eds.), *Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia*, Lodz, Lodz University Press, 2018, p. 17-18.

²⁹ Kaminski, "Paradiplomacy. Discourse Analysis and Research Conceptualization" in Malgorzata Pietrasiak et al. (eds.), *Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia*, Lodz, Lodz University Press, 2018, p. 20. On a constructivist understanding of city diplomacy also see Ario Bimo Utomo, "Reimagining City Identities in Globalisation: A Constructivist Study on City Paradiplomacy", *Global South Review*, Vol. 1, No 2, 2020, p. 33-48.

üyelik, uluslararası projelerin parçası olma gibi yollarla kendilerine bir kimlik edinme veya kimliklerini geliştirme becerisi kazanır. Küreselle bağ kurarken, kentlerinin kültürel özelliklerine odaklanabilir. Dış politika aracılığıyla kimliklerini inşa eden ve yeniden yapılandıran devletlere benzer şekilde, şehirler de küresel ortaklıklarında kimliklerine odaklanmaya çalışabilir.

SONUÇ

21. yüzyılda insanlık önemli meydan okumalarla karşı karşıyadır. Bir yandan, Ukrayna savaşında olduğu gibi geleneksel güvenlik tehditleri devam etmekte; öte yandan, pandemi, mülteci krizi ve iklim değişikliği sorunları gibi yeni tehditler her geçen gün daha önemli hale gelmektedir. İster geleneksel ister yeni güvenlik meseleleri olsun her birinin çözümü için kentlerin katkısı şarttır. Kentler, iklim değişikliği gibi yeni güvenlik sorunlarının bir kısmının da başlıca

sorumlusudur. Kentlerdeki nüfusun giderek daha çok arttığı düşünüldüğünde, kentlerin hem bazı sorunların kaynağı hem de aynı zamanda onların çözümüne katkı sağlayacak aktörler olduğunu ifade edebiliriz.

Bu çalışmada, bir yandan, mevcut meydan okumalara karşı kentlerin taşıdığı önem analiz edilmiştir. Ayrıca, kent diplomasisiyle ilgili kavramlar mercek altına alınmıştır. Öte yandan, yerelin küreselleşme etkileşimindeki başlıca amaçlar incelenmiştir. Son kısımda ise, kent diplomasisinin günümüzde sadece Batı'nın gelişmiş demokrasilerinin bir politikası olmaktan çıktığı ve dünyanın dört bir yanında demokratik olan olmayan, ekonomisi gelişmiş ya da gelişmekte olan farklı ülkelere de yayıldığı ortaya konmuştur. Demografik ve ekonomik güçlerinin giderek artması dikkate alındığında kentlerin küresel siyasetteki etkisi görünen gelecekte de artma eğilimindedir.

Tablo 1. Dış İlişkiler ile İlgili Birimi Olan Büyükşehir ve İl Belediyeleri³⁰

Belediyenin Adı	İlgili Birim	Ek Bilgi
Adana B. Belediyesi	Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü	Dış ilişkilerle ilgili yönerge: https://www.adana.bel.tr/panel/uploads/birimdosya/dis-iliskileri.pdf
Afyonkarahisar Belediyesi	Proje Koordinasyon ve Dış İlişkiler Birimi (Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne bağlı)	Birimin görevleri: https://www.afyon.bel.tr/upload/tr/dosya/icerikyonetimi/735/KULTUR-VE-SOS.-1%C5%9EL-MD_15032021150152-4.pdf
Ankara B. Belediyesi	Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Birim web sayfası: https://www.ankara.bel.tr/genel-sekreter/genel-sekreter-yardimcisi/dis-iliskiler-daire-baskanligi
Antalya B. Belediyesi	Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Birim web sayfası: https://www.antalya.bel.tr/kurumsal/birimler/dis-iliskiler-daire-baskanligi
Aydın B. Belediyesi	Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü (Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı'na bağlı)	-
Balıkesir B. Belediyesi	Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü (Strateji Geliştirme Başkanlığı'na bağlı)	Birim web sayfası: https://www.balikesir.bel.tr/kurumsal/organizasyon-semasi/dis-iliskiler-sube-mudurlugu
Bursa B. Belediyesi	Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Birim web sayfası: https://www.bursa.bel.tr/idari/dis-iliskiler-daire-baskanligi
Çanakkale Belediyesi	Yurtiçi ve Yurtdışı İlişkiler Birimi (Kültür İşleri Müdürlüğü'ne bağlı)	Kültür İşleri Müdürlüğü çalışma yönergesi: https://www.canakkale.bel.tr/file/259/41lelr12s6VtdlYha99Gjc1WxyKxhJHR.pdf

Tablo 1. Dış İlişkiler ile İlgili Birimi Olan Büyükşehir ve İl Belediyeleri³⁰

Belediyenin Adı	İlgili Birim	Ek Bilgi
Diyarbakır B. Belediyesi	Dış İlişkiler Müdürlüğü	-
Edirne Belediyesi	Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Birimi (Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne bağlı)	-
Erzurum B. Belediyesi	AB Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü (Kaynak Geliştirme ve İştiraklar Daire Başkanlığı'na bağlı)	Kardeş şehirler web sayfası: https://www.erkurum.bel.tr/IcerikDetay-kardes_kentler/12/1.html
Eskişehir B. Belediyesi	Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü (Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı'na bağlı)	Daire Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönergesi (Dördüncü Bölüm Dış İlişkiler Şube Müdürlüğüne ilişkin): https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/60255
Gaziantep B. Belediyesi	Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Daire Başkanlığına bağlı olarak Kentler Diplomasisi Şube Md., Dış İlişkiler Şube Md., Proje Koordinasyon ve İdari İşler Şube Md. bulunmaktadır.
İstanbul B. Belediyesi	Dış İlişkiler Daire Başkanlığı	Daire Başkanlığına bağlı olarak Dış İlişkiler Müdürlüğü ve AB İlişkileri Müdürlüğü bulunmaktadır.
İzmir B. Belediyesi	Dış İlişkiler ve Turizm Dairesi Başkanlığı	Daire Başkanlığına bağlı olarak AB Hibe Projeleri Şube Md. ve Dış İlişkiler Şube Md. de bulunmaktadır.
Kahramanmaraş B. Belediyesi	Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Daire Başkanlığına bağlı olarak Uluslararası İlişkiler ve Göç Yönetimi Şube Md. de bulunmaktadır.
Kars Belediyesi	Özel Kalem Müdürlüğü	Müdürlük kuruluş, çalışma ve görev esasları: http://www.kars.bel.tr/kurumlar/kars.bel.tr/Mudurlukler/01_ozel_kalem.pdf
Kayseri B. Belediyesi	AB ve Dış İlişkiler Şb. Md. (Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı'na bağlı)	Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı Yönetmeliği: https://www.kayseri.bel.tr/uploads/yonetmelikler/epdyonetmelik.pdf
Kırklareli Belediyesi	AB İletişim ve Koordinasyon Bürosu	AB ve Proje Çalışmaları web sayfası: https://www.kirkclareli.bel.tr/sayfalar/4/ab-ve-proje-calsmalarımız
Kırşehir Belediyesi	Dış İlişkiler Müdürlüğü	Müdürlük yönergesi: https://www.kirsehir.bel.tr/storage/files/BYFmS2xyGogO6uij2aqXZS5QY1RTpOOhbS9uxwL1.pdf
Kocaeli B. Belediyesi	AB ve Dış İlişkiler Şb. Md. (Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı'na bağlı)	Müdürlük yönetmeliği: https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/birimler/ab-ve-dis-iliskiler-sube-mudurlugu/4/pages/118
Konya B. Belediyesi	Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü (Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'na bağlı)	Daire Başkanlığı yönetmeliği: https://www.konya.bel.tr/dosyalar/yonetmelikler/kultursosyal.pdf
Malatya B. Belediyesi	Dış İlişkiler ve Hibeler Şb. Md. (Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na bağlı)	-
Manisa B. Belediyesi	AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü (Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığına bağlı)	-
Şanlıurfa B. Belediyesi	Strateji Geliştirme ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	-
Tekirdağ B. Belediyesi	Dış İlişkiler Şb. Md. (Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığına bağlı)	Birim web sayfası: https://www.tekirdag.bel.tr/birim/118
Trabzon B. Belediyesi	Dış İlişkiler ve Projeler Şube Müdürlüğü (Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığına bağlı)	Kardeş şehirler: https://www.trabzon.bel.tr/fck-sayfalar.aspx?id=4485
Van B. Belediyesi	Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü	-

³⁰ İlgili çalışma 2021 yılının Temmuz ayında 81 büyükşehir ve il belediyesinin resmi internet sayfaları incelenerek hazırlanmıştır. Tablonun hazırlanmasındaki katkılarından dolayı Doğan Demirkıran'a teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

Aguirre, Inaki, "Making Sense of Paradiplomacy? An Intertextual Inquiry about a Concept in Search of a Definition", Francisco Aldecoa ve Michael Keating (der.), *Paradiplomacy in Action. The Foreign Relations of Subnational Governments*, Londra, Frank Cass, 1999, s. 185-209.

Bywalec, Grzegorz, "Paradiplomacy in India as Exemplified by the State of Gujarat", in Malgorzata Pietrasiak et al. (eds.), *Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia*, Lodz, Lodz University Press, 2018, p. 62.

Camagni, Roberto, Roberto Capello and Peter Nijkamp, "Managing Sustainable Urban Environments", in Ronan Paddison (ed.), *Handbook of Urban Studies*, London, Sage Publications, 2001, p. 129.

Daoudov, Murat, *Yerel Dış Politikanın Temelleri*, İstanbul, Marmara Belediyeler Birliği, 2013.

Demirtaş, Birgül, "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek", *Uluslararası İlişkiler*, Vol. 13, No. 52, 2016, pp. 151-173.

"Deutsche Städte fordern das Verbot von Atomwaffen", *Frei Raum*, Vol 14, No 4, 2019, p. 1; "ICAN-Städteappell und Bundesländerbeschlüsse", <https://www.icanw.de/ican-projekte/ican-staedteappell/>

Friedmann, John, "The World City Hypothesis", *Development and Change*, Vol. 17, 1986, s. 69-83; John Friedmann, "Where We Stand: A Decade of World City Research", Paul L. Knox and Peter J. Taylor (der.), *World Cities in a World System*, Cambridge, Cambridge University Press, 1995, s. 20-47.

Kaminski, Tomasz, "Paradiplomacy. Discourse Analysis and Research Conceptualization" in Malgorzata Pietrasiak et al. (eds.), *Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia*, Lodz, Lodz University Press, 2018, p. 19-20.

"Kofi Annan recognizes role of local governments in international development", <http://www.cities-localgovernments.org/uclg/index.asp?>, UCLG, 2005 quoted in van der Pluijm with Melissen, *City Diplomacy*, p. 23.

Liu, Tianyang and Yao Song, "Chinese Paradiplomacy: A Theoretical Review", *Sage Open*, Vol. 10, No 1, 2020, p. 1-14.

Mcmillan, Samuel Lucas, "Subnational Foreign Policy Actors: How and Why Governors Participate in US Foreign Policy", *Foreign Policy Analysis*, Cilt 4, No 3, 2008, s. 232-237.

Mierzejewski, Dominik, "Channeling Foreign Policy through Local Activities in China: City of Guangzhou Case Study", in Malgorzata Pietrasiak et al. (eds.), *Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia*, Lodz, Lodz University Press, 2018, p. 95;

Rosenau, James N., "Governance in the Twenty-First Century", *Global Governance*, Vol. 1, 1995, s. 13-43.

Sassen, Saskia, *Cities in a World Economy*, Thousand Oaks, Pine Forge Press, 1994, p. 4-7.

"Urban Development", <https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/overview>

Szczudlik, Justyna, "China's lukewarm soft power in Poland", in Ties Dams, Xiaoxue Martin and Vera Kranenburg (eds.), *China's Soft Power in Europe. Falling on Hard Times*, Report by the European Think-tank on China, April 2021, p. 71.

Utomo, Ario Bimo, “Reimagining City Identities in Globalisation: A Constructivist Study on City Paradiplomacy”, *Global South Review*, Vol. 1, No 2, 2020, p. 33-48.

Van der Pluijm Rogier, with Jan Melissen, *City Diplomacy: The Expanding Role of Cities in International Politics*, Clingendael, Netherlands Institute of International Relations, 2007, s. 6.

Wong, Audrye, “More than Peripheral: How Provinces Influence China's Foreign Policy”, *China Quarterly*, 2018, p. 735-757.

“68% of the world population projected to live in urban areas by 2050, says UN”, <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>

<https://www.pactoffreecities.com/>

MÜLAKATLAR

Köln Belediyesi Avrupa ve Dış İlişkiler Birimi Başkanı Dr. Birte Klemm ile yapılan online mülakat, 2 Kasım 2022.

Köln Belediyesi Avrupa ve Dış İlişkiler Birimi çalışanı Ute Dreiocker ile yapılan mülakat, 24 Ekim 2022.

Köln-İstanbul Kardeş Şehir İlişkilerini Geliştirme Derneği Başkanı Walter Kluth ile yapılan mülakat, 21 Ekim 2022.

Köln-İstanbul Kardeş Şehir İlişkilerini Geliştirme Derneği Üyesi Hasan Ateş ile yapılan mülakat, 27 Ekim 2022.

Rottenburg-Yalova Kardeş Şehir Derneği'nden Manuela Kaupp ve Gülay Temel ile yapılan mülakat, 9 Temmuz 2021.

Stuttgart Belediyesi Dış İlişkiler Birimi Başkan Yardımcısı Dr. Frederic Stephan ile yapılan mülakat, 5 Ağustos 2021.

Tübingen Belediyesi Sanat, Kültür ve Uluslararası İlişkiler Birimi'nden Christopher Blum ve Stephan Klingebiel ile yapılan mülakat, 30 Haziran 2021.

DOSYA: YEREL DİPLOMASİ

YEREL DİPLOMASİ VE TÜRKİYE'DEKİ YANSIMASI

Mesut Özcan

KÜRESELLEŞEN KENT DİPLOMASİSİNİN ANALİZİ

Birgül Demirtaş

YENİ NESİL YEREL DİPLOMASİ ARACI OLARAK BİR KLASİK UYGULAMA: ŞEHİR EŞLEŞTİRME

Bülent Özcan

AVRUPA KONSEYİ VE TÜRK YEREL YÖNETİMLERİ

Yusuf Erbay

BELEDİYELERDE İYİ YÖNETİŞİM VE AVRUPA YEREL YÖNETİŞİM MÜKEMMELİK MARKASI

İnan İzci, Merve Ağca

"YEREL GÜNDEM 21" DEN "YENİ KENTSEL GÜNDEM" E

Sadun Emrealp

SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR GELECEK İÇİN YEREL DİPLOMASİ

Yasemin Okay

DÖNÜŞEN DİPLOMASİDE KENTLERİN KOLEKTİF SESİ: ULUSLARARASI KENT AĞLARI

Özge Sivrikaya

KİTAP İNCELEMESİ: DÜNYAYI BELEDİYE BAŞKANLARI YÖNETSEYDİ

M. Cemil Arslan

BARCELONA METROPOLİTAN ALANI GİBİ METROPOL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASILAŞMASI

Xavier Tiana

YEREL DİPLOMASİNİN ARAÇLARI: ULUSLARARASI ETKİNLİKLER VE ÖDÜLLER

Merve Ağca

DEĞERLENDİRME

YARATICI BÜROKRASİ

Charles Landry

ŞEHREMANETİ (BELEDİYE) KİME EMANET?

Ayşe Kaşıkırık

